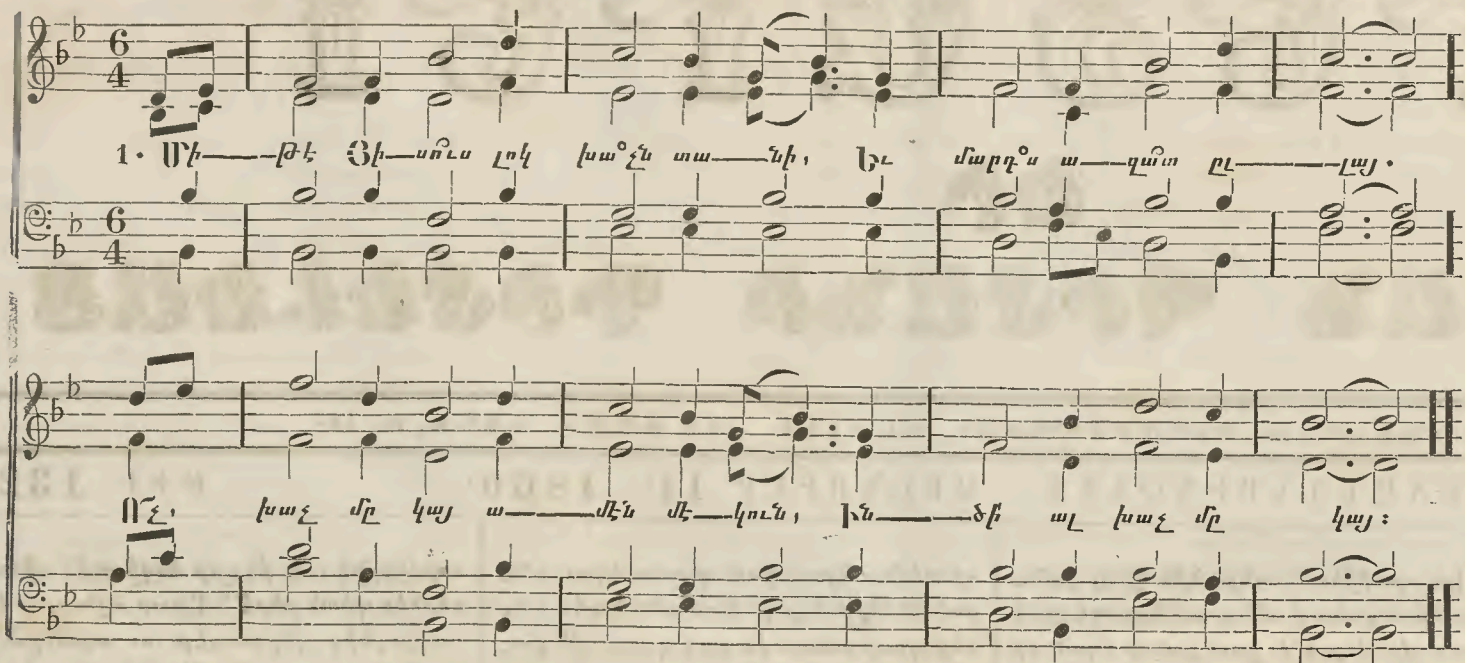

132:

Դատո՞ր զարմանալի է: Մտմըտա՞ն ա-
նոր լսան՞ն ու տեսա՞ծը, ու տակաւին
թէեւ անարատ կերպով սուրբ է, անանկ
որ մեղքը անհունապէս ատելի է իրեն,
ու ինք անհունապէս զօրաւոր է, ա-
նանկ որ կրնայ մեղքը պատժել, ինտոր-
կը խնայե՞լ մեղաւորներ: Գիտե՞լ եղած հայ-
հոյութիւնները: Ընիկայ անոնց ամէնը
կը լսէ, որոնք մէկանց սարսափելի ե-
ղանակով երկիւնքն 'ի վեր կ'ելլեն: Գի-
տե՞ն աղաղակները՝ որոնք անիրաւու-
թիւնն ու բռնութիւնը որդեակներուն՝
որբերուն ու զօրկանք կրողներուն բեր-
նէն հանելիւռ տան: Ընիկայ անոնց ա-
մէնը կը լսէ, ու հարեւրն սպաննուած
մարմինը երկրէն աղաղակելուն պէս,
անոնք ալ ինտոր կը զօրեօք կը մտնեն
իր ականջներուն ու վրէժ կը պահան-
ջեն: Ընմեղին երակներէն քայուած՝
անիրաւութեամբ թափուած արիւնը՝
բոլորն ալ կը տեսնէ, ու բաւական է
գետոր կաղնիլու: Գպականեալ մարդիկ-
ու թեան պիղծ քաղաքներէն, բնակու-
թիւններէն ու սիրտերէն ինչ աղտեղի
գէշ հոտ մը գէպ 'ի վեր կ'ելլէ: Ու ան
բոլորը գէպ 'ի Դտոր կ'ելլէ ու անիկայ
տակաւին կը խնայէ ու դուրս պօրթ-
լալու արտօրացող որոտումները ետ կը
բռնէ: Դր համարողութիւնը ինչ զար-
մանալի է: Ընիկայ Լստուած է, ու չէ
թէ մարդ, ուստի եւ իր ողորմութիւնը

ԽԵՉԸ ՏԵՆԻԼ

1 Մի՞թէ Յիսուս լոկ խաչն տանի,
Եւ մարգա աղան ըլլայ.
Ո՛չ, խաչ մը կայ ամէն մէկուն,
Ինձի ալ խաչ մը կայ:

2 Ի՞նչ երջանիկ վերի սուրբերն,
Որք հոս կը արամէին.
Բայց հոն անխառն սէր կը վայլեն,
Յնձում ալ լինովն:

3 Օրհնալ է խաչս՝ պիտի տանիմ
Մինչ մահը ինձի գայ,
Ու վեր կըլեմ՝ պսակ առնեմ,
Ինձի պսակ մը կայ:

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԽՕՍԻ ՄԵ

Դարձեալ մը իրենց նոր ընթացք
հոգիներն գրառեցին:

Կը մօտենանք քեզի, Պատուելի
Տէր, սա քանի մը հարցումներով, ու
բոնց պատասխանը կը մնայ որ քու
հոգիներդ ու Տէրոջ մէջ տեղը տրուի:
Խ. Թէ արդեօք կը հաւատան թէ
Լստուածաշունչը Լստուծոյ խօսքն է.
է՛ք թէ որ Լստուծոյ խօսքը միայն ա-
նոր մէջն է, հապա թէ անիկայ սկիզ-
բէն մինչև վերջը Լստուծոյ խօսքն է,
Հոգին Սուրբ Լստուծոյ ամենակարող
ներշնչութիւնով տրուած: Խ. Կը
հաւատան Լստուածային էութեան եր-
բորդութեանը՝ Տօրը, Որդիին ու Սուրբ
Հոգիին: Խ. Կը հաւատան թէ մե-
ղաւորը փրկելու համար՝ որն որ բնա-
կանաբար մեղքերու ու յանցանքերու
մէջ մեռած՝ ու բոլորովին անկարող է
ինքնինքն փրկելու ու կամք ալ չունի,
Տէր Յիսուս որ բոլոր յաւիտեանէն Տօ-
րը քովն էր, որով Լստուած Հայրը
աշխարհը բոլոր բնութիւնը ստեղծեց,
պէտք էր որ դար փառաց երկինքէն, ու
իր չարչարանքներովն ու մահովն մեղքի
քառութիւն ընէր, մեղաւորը փրկէր՝ որն
որ սկզբնական ու ներգործական մեղ-
քով մահուան դատաւարութեան
տակն ինկաւ, ու թէ Լստուծոյ ար-
դարութիւնն ու սրբութիւնը լեցունե-
լու ուրիշ ճամբայ չկար: Թէ որ կը հա-
ւատաս ասոնց, ուրեմն մենք կը կան-
չենք քեզ, եկող մեզ, ինչու որ եկե-
ղեցին ատանկ ուսուցիչն մը շատ կա-
րօտութիւն ունի: Հիմակուհի մա մե-
ջերնիս շատ ուսուցիչներ ունինք, ու
անոնցմէ քեզերը կան, որ ճշմարտու-
թիւն կը քարոզեն: Կաղաչենք Լստու-
ծոյ, Պատուելի Տէր, որ առաջնոր-
դէ քեզ աս հարցումներովն ինքզինք
քննելու Լստուծոյ առջև: Կրնայ
ըլլալ որ խորհիս թէ ասիկայ խիստ
խօսք մըն է, ո՛չ կրնայ անոր մօտիկ
ընել: Բայց ո՛չ, ասիկայ գերեզ-
մանէն ասդին գիտցունելու բան մըն
է, թէ սորվեցնողներուն և թէ սոր-
վողներուն, որ մենք խեղճ թշուառ-
ական մեղաւորներ ենք, ինչ և իցէ բարի
բանի մը անյարմար, ու ամէն չարու-
թիւն ընելու հակամիտեալ. որ միայն
Յիսուսի մեր Երաշխաւորին ու Փրկի-
չին միջնորդութիւնով կրնանք գալու
բարկութենէն փրկուիլ. որ ան բարկ-
ութիւնը անշուշտ մեր վրայ պիտի գայ,
թէ որ մենք՝ Լստուծոյ ձրի շնորհքով,
չերթանք Յիսուսի ան Երաշխաւո-
րին: Ո՛հ, որչափ փառաւոր կ'ըլլայ,
թէ որ դուն արդէն աս բանին փորձը
առած ես: Ո՛հ, ան ատենը Լս-

տուծոյ խեղճ ժողովուրդը թեւերը բա-
ցած քու գալուստը պիտի բարեւէ: Ըն-
տանը կրնաս դուն աշխատիլ շատ
հոգիներու օրհնութիւնն միջոց ըլլալու,
Սատանային թագաւորութենէն քակե-
լու, ու Քրիստոսի թագաւորութիւնը
հաստատելու: Ո՛հ, երանի թէ Սուրբ
Հոգին սորվեցունէ քեզ ինչ ինքնին
ընելու ես, որ դուն չէ թէ ինքի-
մէջ դաս մեզ, հապա խրկուած ըլլաս
Տէր Յիսուսէն, անոր հարստահարեալ
Եկեղեցիին թագաւորէն: Ընիկայ
պահպանէ քեզ Տէրոջ ու անոր ժողո-
վուրդին հակառակ ջանալէն. ինչու որ
ան օրը կու գայ, որուն մէջը ան մեծ
Լստուածն ու Փրկիչը բոլոր իր թշնա-
միները իր ոտքերուն տակը պիտի կոխ-
կուտէ մինչև անգամ ան ուսուցիչներն
ալ, որոնք պարապ տեղ կը ջանան
Ընոր յաւիտեանական Լստուածութիւնը
ուրանալու: Լստուած պահէ քեզ աս-
կէ, Պատուելի Տէր: Ընձ մեր սրտին
հոգածութիւնները բացիք քեզի, Հո-
գին Սուրբ Լստուած ինչ ընելքս սոր-
վեցունէ քեզ: Մենք ու մեզի հետ շա-
տերը կը փափաքին որ դուն հաւատա-
րիմ պահպան մը ըլլաս Սիոնի պա-
րիսպնեւորն վրայ: Թէ որ ասանկ է, շատ
խեղճ ժողովուրդներ կան հոս որոնք կը
փափաքին քեզ. բայց թէ որ չէ, կը
փափաքինք որ եղած տեղը մնաս, ինչու
որ աս տեղի Եկեղեցին քեզի կարօտու-
թիւն չունի:

ՊԱՇՏՕՆ ՏԵՐԸ ՎԱՏՆՈՒՄԸ ԺԱՄԱՆԱԿ

Սոսկալի հաշիւ մը պիտի տրուի բո-
լոր աս կորսուած ու վատնուած ժա-
մանակին համար: Երբոր Գաղաւորը
ամպերուն մէջ իր աթոռը նստի, ու բոլոր
Եղամիս տղաքներն ու աղջիկները անոր
առջևը բերուին, մեծ հարցումը աս պի-
տի ըլլայ թէ Ըն աշխարհին մէջ
կեանքին բոլոր ժամանակը ի՞նչ ըրին:
Դուք հոն 30 կամ 40 տարի, կամ կա-
րելի է 70 կամ 80 տարի անցուցիք. ու
եւ ատ ժամանակը տուի ձեզի հաղար-
ու մէկ պատահութիւններով ու շնորհաց
և փրկութեան միջոցներով, ու ատ ա-
մէնը ի՞նչ ըրիք: Քանի՞ քարոզ մօտիկ
ըրիք: Որչափ ատեններ տուի ձեզի ա-
ղօթք ընելու ու առանձնանալու ու
Լստուծոյ և ձեր հոգիներուն հետ խօս-
ակցելու: Ժամանակը աղէկ անցու-
ցիք. աղօթք ըրիք. ձեր հոգիներուն
ու Լստուծոյ հետ խօսակցութիւն ը-
րիք. կամ թէ թող տուիք որ հաղարու-
մէկ անխեղութիւններով անցնի եր-
թայ, ու մէկ հատիկ պէտքի բանին
անհոգ եղաք:
Վատնուած ու բանի տեղ չգրուած

ժամանակին համար անօգուտ ու դան-
սուգը՝ ձեր յիմարութեանը ուրիշ մէկ
հետեւութիւնը պիտի ըլլայ: Ժամանա-
կը ուրախութիւնով ու առանց խորհե-
լու անցունելու վրայով հիմա ինչ հա-
ճեցուցիչ փոստ ալ որ ունենաք, ա-
նոնք յաւիտեան անանկ պիտի չմնան:
Թէ որ մահուան մօտենալիս ձեզ
չարթնցունեն, դատաստանը պիտի
արթնցունեն: Չեր խղճմտանքները
ձեր յիմար վարքին համար սոսկալի
մատանջութիւններով սաստիկ պիտի
նեղուին:

ՀԱՅԱԹԸ ԶՈՒՄԱՐՃՈՒԹԻՒՆ ԶԳԱՆ

Լստուծոյ երեւելի ծառանքէն մե-
կը որ հիմա իր հանգիստը գացած է,
սա հետեւեալ խօսքերը ըսած է. «Ես
կը սիրեմ Տէրոջն Օրը՝ ինչու որ անի-
կայ Տէրոջը ստացուածքն է, ճիշդ ին-
տոր որ Տէրոջը Ընթերթը Քրիստոսի
վերաբերեալ Ընթերթն է: Տարին բո-
լոր օրերը Քրիստոսին են, բայց անի-
կայ եօթնէն մէկը իբրեւ յատուկ իրը
նշանակած է: Ճիշդ ինտոր որ Եղեմի
մէջ պարտէջ մը տնկեց, անանկ ալ
պատնէջ քաշած է աս օրին բոլորաբար
ու անիկայ իրը ըրած է: Ես է մեր ա-
նիկայ սիրելիսն ու անիկայ ամբողջ
բունի ուղեղն ու պատճառը: Մենք
Քրիստոսին եղած ամէն բանը կը սի-
րենք...: Ընիկայ Եղեմական պար-
տէզին մէկ մնացորդը, ու երկինքին մէկ
նշանակէ: Հարաւոր անմիջական պար-
տէզին վրայ ալ լուսացաւ, առանց ասոր
բուն Եղեմն ալ անկատար պիտի ըլլար:
Ես է մեր Հարաւոր զուարճութիւն կո-
չելուն պատճառը: Եղէկ անցուած
Հարաւոր համար կը զգանք թէ երկրի
վրայ երկինքին մէկ օրն է: Ընիկայ
օրհնութեան օր մըն է»:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԳԵՇ ՄԱՐԴՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՅՈՅՍ

Բնաւ մէկու մը համար կորսուած
մ'ըսեր՝ մինչև որ անիկայ անյոյս գե-
րեզմանը չմանէ: Մէկն ալ կորսուած
չեւերի, որուն վրայ որ ինչ և իցէ աղ-
ղեցութիւն մը կրնայ բանեցուիլ. մէկն
ալ բնաւ անյոյս վիճակի մէջ չսեպուի:
որուն որ Լստուածային խոստմունքները
կրնայ քարոզուիլ: Դուք քիչատեն ան-
ցած է որ խիստ պատուաւոր ու հա-
մեստ սիրելի տիկին մը քովը նստե-
րէի, ան որ ատեն մը անառակութեան
մէջ էր, ու հիմա սիրելի ընտանիքի մը
մայրն է: Մենք բնաւ յուսահատուի-
չենք: Չկայ անանկ գէշ մարդ մը կամ
կին մը, որ Լստուած անիկայ մարքուած
չկրնայ բերել իր թագաւորութիւնը:

ԵՍ ԱԼ ԱՆՈՆՏՄԻ ՄԵԿԸ ԸԼԼԱՄ

Ի՞նչ երկնային փառքով ու զուարճ-
ութիւնով լեցուն պիտի ըլլայ ան ժա-
մը, որ ատեն մարդկային ազգին ամէն
միլիոնները՝ որ Լստուծոյ Գաղաւորն ա-
րիւնով փրկուած են, մէկտեղ պիտի
դան ու Ընոր բոլորաբար կայնին, ամէն
լեզու ու ամէն սիրտ ուրախութիւնով
ու գովութիւնով լեցուն: Ի՞նչ զարմա-
նալի պիտի ըլլայ ան օրուան փառքն և
ուրախութիւնը, որ ատեն բոլոր սուր-
բերը մէկտեղ պիտի գան մէկ բերան ե-
րախտապետութեան ու սիրոյ կրօնով,
ու իրենց Փրկչին յաւիտեանական շնորհ-
ակալութիւնով: Ի՞նչ չգիտցուած
զուարճութիւնով ու չբացատրուելու
հաճութիւնով պիտի խօսին մօրթուած
Գաղաւորներն, ու իր առջևը ուրախանան
մեղքին ու դժոխքին կործանումէն բոլոր
ազատուածները:

ՏՂԵՅՈՅ ՀԵՄԵՐ

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՄԸ ԸՐԱՃԸ

Գաղաւոր անանկ հայհոյէ էր որ կը
սոսկայի երբ տանս առջևէն անցնելը
կը լսէի: Հատ անգամ իմ մանտրիկ-
ներս դուրը իրենց խաղացած տեղէն
ներս կանչած եմ, երբոր Գաղաւորն մեր
տանը առջև մօտենալու տեսեր եմ, որ
ատեն որ անիկայ զրացին մը կովերը
գաշալ կը տանէր կը բերէր: Տղե մը
բերնէ անանկ սոսկալի հայհոյութիւն-
ներ բնաւ լսած չունէի: Տիկինն մէկը
օր մը անիկայ իրեն կանչեց ու ըսաւ.
«Գաղաւոր, դուն զպատուին կ'երթաս»:
Միայն «Չէ», պատասխան տուաւ
խոփող դէմքով մը:
«Կրնաս կարգալ»:
«Չէ, շատ չէ, ու չեմ ալ ուզեր»:
Տիկինը մեղքեցաւ տղան. անիկայ
իր տունէն կրթութիւն առնելու քա-
ջալերող մէկը չունէր: Իր ծնողքը շատ
աղքատ, ու աւելի գէշ ալ որ հոն էին,
ու իր ծառայած մարդիկը անոր վրայ
շատ քիչ բան տեսան որ կրթելու քա-
ջալերուէին: Քանի մը քաղաքավար
խօսքերէն ետքը, Տիկինը հարցուց,
«Գաղաւոր, կրնաս ետ դարձած ատենդ
քիչ մը հոս հանգիստիլ»:
«Հա», ըսաւ տղան զարմանքով մը
նայելով. ուստի տիկինն աղաւոր «Կոր
կտակարան մը պատրաստեց, ու տղին
անունն ալ մէջը գրեց: Որոշուած ա-
տենը տղան եկաւ, ու տիկինն ի-
րեն վրայ հոգ ունենալէն հաճութիւն
մը զգալու յայտնեց, ու խօսք տուաւ
որ իր «Կոր կտակարանին մէջը օրը գոնէ
տուն մը բան սերտել պիտի աշխատի,
ու թէ հետեւեալ Կիրակի օրը ժողովի
պիտի երթայ»:
Տարի մը չանցած սրբարանին մէջը
կանոնաւորաբար երկրպագութիւն ը-
նողներուն մէջը Գաղաւորն աւելի ճիշդ
ժամանակին գտնուող և ուշադրու-
թեամբ մօտիկ ընող մը չկար: Ես կը սի-
րեմ միշտ անոր նայելը, երբոր անիկայ
հոն նստած աչքերը պաշտօնական վրայ
կը տընկէ, անանկ որ բերնէն ելած ա-
մէն բառը իր ներքը տպաւորէ: Ըն նոյն
«Կոր կտակարանը Կիրակի օրուան
Գաղաւորն ալ կը տեսնուի ամէն շաբ-
թու: Համարը աղէկ սերտած ու մա-
ղերը ճակատէն մաքուր մը գէպ 'ի տիկին
սանտրած, ու մաքուր լաթերով չա-
գուած, անանկ որ չես կրնար ճանչնալ
թէ անցած տարուան պատուած լա-
թերով, ան կոպիտ՝ սրիկայ տղան է:
Ընիկայ տակաւին իմ տանս առջևէն
կանցնի իր ամէն օրուան գործով,
բայց անոր անցած ատեն տղաքը ալ
ներս չեն կանչուիր: Ընիկայ առաջ որ-
չափ որ կոպիտ ու հայհոյէ էր, հիմա
ալ այնչափ պարկեշտ ու քաղաքավար է:

ԿՈՍՏԵՆԻՊՈԼԻՍ

Յունուար 11, 1860:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԵՂԿԱՍՏԱՆ

Հիմնադրված է 1860 թ. 11 ամսին

Այս օրը Յունիստանի Ստամբուլի քաղաքում հիմնադրված է 1860 թ. 11 ամսին «Կոստենիոփոլիս» օրաթերթը։ Այս օրաթերթը հիմնադրված է 1860 թ. 11 ամսին «Կոստենիոփոլիս» օրաթերթը։ Այս օրաթերթը հիմնադրված է 1860 թ. 11 ամսին «Կոստենիոփոլիս» օրաթերթը։

Շատ սիրելի եղբայր Ստամբուլ — Տեր Յիսուսը քեզ կը կանչէ այսօր մեծ ու պատասխանատու գործի մը։ Եւ կ'սկսէ, ուրիշ, մեղի հետ ու իր ծառայութեանը մէջ մասնակցելու։

Եւ ի՞նչ է աս գործին ընդերքը։ (1.) Իր Եկեղեցիին արածելը։ Եւ Եկեղեցիին Տերը ծախու առաւ, բուն իր պատուական արկունքին զինովը։ Եւ Եկեղեցիին հոգը քեզի յանձնուած է։ Եւ գործին ընդերքին Ստամբուլը չէլի մէջ ցուցուած է շատ նմանութիւններով։ Եկեղեցիին «Բրիտանիա» ընտանիքն է, ու դուն՝ Տաւադարիմ անտիսի մը պէս, կանչուած ես անդամներուն մատակարարելու իր խօսքին հոգևոր կերպովը՝ ատենին։ Կանք իր ոչխարներն են, ու դուն առաջնորդելու ես անոնք խոտաւէտ արծաթները հանդարտ ջուրերուն քովը։ Տկարներն ու հիւանդները բժշկուելու են, ու կորսուածները փնտռուելու։ Եւ ոչխարներուն փարակը բերելու են։ Եւ ինչպէ՞ս Տերը պարտէ՞ն է, եւ սպարաւեղին ծառերուն ջուր տրուելու է ու պէտք եղած ատենը յօտելու է, որ անոնք գեղեցիկ ծաղիկ տան՝ իրենց Տերը ուրախութեամբ համար։ Եւ ինչպէ՞ս իր հոգևոր տաճարն է, եւ իր բիւն մատուցող ծառայողները մընայէ որ չեն հետ առնուած ու պատուական է։ Եւ երկրպագողներն ալ ըլլան «Եկեղեցի» քարերու պէս՝ հոգևոր տաճար մը շինուելով։ Տերը համար։ «Եւ Եկեղեցիին Տերը համար է, ու անանկ ըլլալուն համար նախանձաւոր ըլլալու ես անոր վրայ Ստամբուլ նախանձով, անիկայ մաքուր կոյսի մը պէս Վրիստոսի դիմացը հանելու։

(2.) Վրա գործիք երկրորդ մասը հետնանք Տերը գործընել փնտռուելն է։ Վրիստոս երկրորդին իջաւ կորսուածները փրկելու։ Եւ որ պէս, ուրիշ, կարեկցութիւնով նայելով թու երկրպագողներու վրայ, իրենց կործանելով լինելուն մէջ, պէտք է որ փնտռուան զինքը անգործ լինելու վրէժը լինելու համար։ Եւ անոնք խաւարէն իր սքանչելի լոյսին բերել, ու Ստամբուլին իշխանութեան Վրիստոսի ժողովուրդին ազատութեանը։ Եւ Եկեղեցիին օշարակով աւանդ մեծած մարմինները կրնան կենդանանալ, այսինքն անգամ աս չոր ուղիւնքներէն, պիտի ոտքի մըլայ կանգնին չափազանց մեծ բանակ մը կենդանի երկրպագողներու։ Եւ անոնք որ ատեն մը տար էին, առանկով կրնան ըլլալ «սուրբ» բերուն քաղաքացիները, եւ Ստամբուլ ընտանիքը։ Եւ ոչխարները, որ աս բազէն չեն, ներս պիտի բերուին. վայրենի ձիւնները պիտի տնկուին Տերը պարտէ՞ն, ու ան որ սիրուած չէր, Վրիստոսի սիրածը պիտի կոչուի։

(3.) Ստամբուլ խորհուրդներուն տնօրէնութիւնը քու գործիք մէկ մասն է։ Բոլոր Ստամբուլը Վրիստոսի խոստովանութեան զանն է, ու դուն ալ գանձապետ մըն ես։ Ուրիշ «Վանք» ըրէ քու անձը ընտիր ցուցնել Ստամբուլ, անանկ բաներ մը ըլլալով որ պիտի չամչայ։ Զմարտութեան խօսքը շիտակ բացատրելով։ «Դուն գետնին մըն ես Վրիստոսի համար, որ պէս թէ Ստամբուլ մարդոց կ'աղաչէր քեզովը. դուն անոնք ստիպելու ես Վրիստոսի տեղը, որ Ստամբուլ հետ հաշտուին։ Ստամբուլին իմաստութեանն բան մը չխառնելով չըլլալ մարտութեան խօսքին մէջ, գործածէ միայն «ողջամիտ ու անմեղադրելի» խօսք, որ հակառակ կեցողը ամչնայ։ Եւ որ քարոզութեան մէջ ալ ուրիշ չիմ չընելով զրուածէն զատ որ է Յիսուս Վրիստոս։ Եւ որ վրայ չընեն մարդկային փրկութեան փայտ՝ խոտ՝ եղէ՞ք, որ փորձի որ պիտի այրի. բայց Ստամբուլին չմարտութեան ոսկի՝ արծաթ ու պատուական քարեր, որ մինչև վերջը պիտի մնայ, ու կրակէ փորձէն պիտի դուրս գայ մաքրուած ու զարգարուած։

Ի. Տերը քեզ կը կանչէ մեծ ներքութեան մէջ փորձի. բարեւ, ուրիշ, աս գործին անձնութեանը։

(1.) Ինքզինքդ ուրանալու ես Եկեղեցիին համար։ Դիւրին է ուրիշներուն քարոզել թէ «Ստամբուլ անգործ է, եւ աս ու ան բանը ընելու չէ»։ Բայց աւելի դժուար է օրինակ ցուցնել։ Ստամբուլ, ուրիշ, «ամէն կողմէ քու անձը բարի գործընելու օրինակ ցուցնելով»։ Եկեղեցիին բոլորակը թշնամիներու զօրքեր կան՝ որ պատահու թիւն կը փնտռեն անիկայ աւերելու։ Ստամբուլ՝ գոռացող աւերիկ պէս կը պտրտի փնտռելու թէ ո՞վ կրնայ կլել։ Երթունք եղբ, ուրիշ, ու ասոնք տեսնելով մի փախչելու փորձ կ'անեն մը պէս, բայց բարի հովիւ մը պէս ինքզինքդ հօտին վահանն ըրէ, պատերազմէ անոր թշնամիներուն դէմ. ու հարուածները քու անձիդ վրայ ընդունելով պաշտպանել Եկեղեցիին։ Բայց աս դուրսի թշնամիները չեն միայն։ Ուրիշները կան ներսէն, ու աս ներսի թշնամիներուն յարձակումներէն վախճուելու է՝ քան թէ դուրսիներէն։ Կրնամ առաջուց քեզ զգուշացնել, բուն իմ փորձառութիւնով որ ան կեղծաւորներն ու խաբարները պիտի քեզ համարին իր բերնից մահաբեր թշնամին, ու քեզ թէ մը քեզ ներքութիւն պիտի չտան։ Վրա տկար Վրիստոսի եղբայրներէն անգամ, ոմանք քարերարութեան գէմ մնաս պիտի հատուցանեն։ Պատրաստ եղիւր աս փորձութիւններուն համարութիւնով զիմանալու ուրիշներուն օրինակ տալով։ Պատրաստ եղիւր մինչև անգամ քու իրաւունքներէն անցնելու, եւ Եկեղեցիին համար կորուստ քաշելու։ Բայց աս բաներուն մէջ Վրիստոսի հետեւէ, չափաքելով սպասարկելու ընդունելու, բայց Եկեղեցիին սպասարկելու ընդունելու, ու անոր քարեկաշտութեանը համար զոհելու զոհ ըլլալու։ Տերը աս տաճարը շինուելու է, չէ թէ Ստամբուլին տաճարին պէս, մեծ ծախքով ու գեղեցիկութիւնով միայն, բայց յաւելու «Եկեղեցի» ատենին պէս. պաշտպանութեան գէնքը մէկ ձեռքը բռնելով ու բանտրի գործիքը միւս ձեռքը։ Երգարութեան զգուշացմով հաներ՝ ոչ զիչիւր ու ոչ ցերեկ. ոչ ալ պատերազմի զենքերով վար ձգէ՝ մինչև որ չենքին գլուխ քարը գրուի։

(2.) Եկեղեցիին պաշտօններէն իմանալ գործը՝ Հիմնադրված է 1860 թ. 11 ամսին, անձնութեան գործ մըն է։ Չարքեր չեն հաճիր որ իրենց մեղքերը յանգիմանուին. բայց թէ հաճողական ըլլայ իրենց թէ ոչ, «անոնք որ մեղք կը գործեն, ամենուն առջև յանգի-

մանէ, որ ուրիշներն ալ վախնան»։ Եւ անոնք քարին համար գայթակղուած են քար մըն է խաչեալ Վրիստոսը, ու աշխարհիս իմաստունին՝ յիմարութիւն։ Եւ որ համար փորձութիւն մը կայ խաչին քարոզութիւնը մէկդի ձգելու քարոզներու մէջ, եւ ան նիւթէն ընտրելու որ մարդոց հաճելի կըլինան ըլլալ։ Բայց թիւղ ասիկայ քու հաստատ նպատակը ըլլայ որ ուրիշ բան չգիտնաս, բայց Վրիստոս՝ ու ան խաչը կ'աւանդէ։ Կարծեալ երբոր սրտմտիս ամէն անոնք չարութեանը որ քու բոլորակը են, զգո՞ւշ եղիւր չըլլայ որ անոնց յանգիմանութեան ատենը սրտմտութիւնը քեզ մասնէ հարկ չէլիւր թորթման մը, ու անանկով գայթակղութիւն տաս անոնք ու քու յանգիմանութիւնը անոնց օգուտ մը չընէ։ Եւ որ բուն ան չափաւորութիւնը որ լսողին բարեբեր կ'ապահովընէ, ու երբ որ շատ զօրաւոր բորբոքումը քեզ տանի սաստիկ յանգիմանութիւն տալու սխալող եղբորը, «քու անձիդ ալ զգուշութիւն ըրէ որ չըլլայ թէ փորձութեան մէջ ի՞նչ»։ Եւ «անանկը հեղութեան հոգիով ուղղութեան ընէ»։

Գ. Բայց ես կը բարեւմ քեզ նաեւ Վարդապետ պաշտօնին ուրախութիւնները։ Վրա գործիք մէջ մտիւր լինելու յոյսով՝ քեզի սպասած վարձքի հատուցմանը նայելով։ Վրիստոսէական հովիւն պաշտօնը հասարակ պաշտօն մը չէ։ Եւ անոր մէջ աւելի բարձր պաշտօն մը չկայ։ Ինտոր որ վարաւոր դուրս Յովիւն բոլոր իր տանը վրայ, ու անիկայ զխաւար կառավար ըրաւ իր թագաւորութեանը մէջ, յիշողին վրայ իր մեծ շնորհակալ, առանկ ալ Յիսուս Վրիստոս իր ծառաներուն ըրաւ։ Ինքը Ստամբուլէն է՝ դուն ալ անոր տակը հովիւ ես։ Դուն անոր երեսփոխանն ես, ու մեք ամէն մէկտեղ ծառայակիցներ ու եղբայրներ ենք։ Թէպէտեւ անձնութեանը կ'սպասէ քեզի, տակաւին Ստամբուլ պէս, «աւելի մեծ հարստութիւն սեպէ Վրիստոսի նախաքինը, քան թէ Երկրպագող քան թէ»։ Տեր իր ծառաները կը կանչէ աւելի բարձր ծառայութեան մը՝ աս նոր անտեսութեան տակ, քան թէ Ստամբուլը ու ուրիշներունը՝ ինչ անտեսութեանը տակ։ Եւ ինչպէ՞ս զիմանալու պաշտօնէն ուրիշներէ՝ որ կ'սպասեն, բայց տակալ հոգիներ՝ որ կ'ապրեցնեն։ Եւ ինչպէ՞ս զատապարտութեան պաշտօնէն էր, ասիկայ արդարութեան։ Տեր Յիսուս Ինքը Եկեղեցիին պաշտօնեայ ըլլալով, անոր մասնաւոր վախճութիւն մը աւելցուց. եւ թէ որ դուն իր չարաբաններուն հաղորդ ես, իր փառքին ալ հաղորդ պիտի ըլլաս։

Երբայր Ստամբուլ, դուն հիմա աս Եկեղեցիին հովիւութեանը կը մտնես՝ մեծ պատասխանատուութեան եւ փորձառութեան գործ մը, ինչպէս նաեւ փառքի եւ ուրախութեան։ Եւ գործին մէջ քեզի ալ ձեռք կու տամ՝ ի նշան հաղորդակցութեան։ Հանուն Ստամբուլի Վարդապետներուն սրտանց քեզ կը բարեւմ։ Եւ Ստամբուլ երկրին Եկեղեցիները բոլոր հոգեպաշտանի՝ Չինաստանի՝ Պարսկաստանի՝ Եւրոպայի ու Փոքր Եսիայի — «Բարեւ կ'ընեն քեզի Եսիայի եկեղեցիները»։ Երբ մտնան ու հարաւային Երկրիկէ Եկեղեցիները, ծովուն կողմերուն ու Երբայրի արեւմտեան վայրերունը նաեւ, հոս իրենց բարեւ կու տան քեզի։ Վրիստոսէական համակրութեան եւ լեքարական թելերը կը տարածուին բոլոր աշխարհի վրայ, ու անոնք միջոցով բոլոր Վրիստոսէական Եկեղեցիին խնդակցութիւնը քեզի կրնայ հասնել։ Չէ, ալ աւելի, ինչու որ ասանկ է Վրիստոսէական սիրոյ բնութիւնը, եւ անոր ամէն անունէ ու ցեղէ Վրիստոսէականները մէկտեղ կ'ապրու միութիւնը,

որ կրնայ ըսուիլ թէ բոլոր երկրներն ու Պաշտօնականներն ու Եկեղեցիները, հոս, իմ ալ ձեռքովս, իրենց ալ ձեռքը կու տան ի նշան հաղորդակցութեան։

Տեր Յիսուսը որ իր ալ ձեռքը Ստամբուլ Եկեղեցիին վրայ դրաւ, ինչպէս որ յիշուած է Յայտնութեան մէջ, ու քաջալերեց զանիկայ պատուական խոստովանելով, տայ քեզի հիմա իր ալ ձեռքը ի նշան հաղորդակցութեան, ու քեզ իր ձեռքը բռնելով երբ աստղերէն մէկուն պէս, ազատէ քեզ, իր կամքին հաճութեանը համաձայն, բոլոր չարէն։ Ինքը հիմա, որ քեզ իր ծառայութեանը կը խրկէ, փչէ քու վրա Ստամբուլի պարգևը, եւ «քեզի բերան ու իմաստութիւն տայ, որուն չընան դէմ խօսել, կամ զեմ կենալ հակառակորդները»։ Ինքը քու միջոցով գործէ աս մեծ ու պատասխանատու ծառայութիւնը կատարելու, եւ վերջապէս քեզ հաճութիւնով ընդունէ, բնելով «Երբայր» բարի ու հաւատարիմ ծառայ»։

ՄԵՔՍԻՊՈ

Եւ անոնք իմանալով թէ «Երբայր» քեզի ու Երբայրի Վրիստոսէական Ստամբուլը ըսուած Եկեղեցիները մտադիր է ատ խառնած ժողովուրդին կարօտութեանը, ու թէ Օրիորդ Ստամբուլի Վրիստոսի աղջկանց վարժարանին միջոցով, թէպէտ «Երբայր», ինչպէս քեզի վրայ Պարտնալի մէջ հաստատուած, որ Ստամբուլի կողմէ կ'աւանդուին քեզի զիմացընէ, Ստամբուլի օրինակներէն ու կրթական տետրակներէն հիմա չամբայ կը գտնեն շատ Ստամբուլի ընտանիքներու մէջ։ Դիւրահաս տիկինները (Ստամբուլի) կրթական դաստիարակութիւն առնելով Օրիորդ Ստամբուլի վարժարանին մէջ, առջի յիշուած Եկեղեցիներէն նպատակաւորութիւնով, տարուէ տարի իրենց բնիկ երկրները կը գառնան հոս անանկով Պարտնալի քաղաքը վաստակած Եկեղեցիներէն։

Հետեւել Օրիորդ Ստամբուլի (Վարժարանի) մէկ նամակէն քաղուած է։ Երբայր իր քեզ ամբողջ մէջ Ստամբուլը ու յատկապէս Ստամբուլի երկրներուն մէջ Ստամբուլի վրայ սեր մը աւելնալը երեցաւ։ Եւ ալ միջոց գտայ խոհանութեամբ տարածելու 90էն աւելի Ստամբուլը ու յատկապէս Ստամբուլը ու 20,000 երես տետրակ ատ երկրին մէջ, որ անցեալ քանի մը տարուան բոլոր ընել կրցածէ շատ աւելի է, ու նոյն ատենը ջանք ընելու ետեւէ եղայ Ստամբուլը շինելու ու կործանելու Եկեղեցիներէն Գիւրբեր մտցնելու ատ խաւար հասարակապետութեանը մէջ։ Իմացած է, բայց ինչ պատճառէ եղած ըլլալը չեմ կրնար լիովին հասկնալ։ Դիւրեք ըրի ստուգել հարցում փորձներ ընելով անանկներէն որ փրկութիւն փնտռելու փափաք մը ունենալին կը յայտնէին։ Սէկ քանի կ'ընեն թէ «Օրիորդը բոլորովին դուրս կ'աւանդէ Ստամբուլը ու վախ մը չուէն ինչ կառավարութեանն»։ Ուրիշները կ'ընեն թէ «Երբայրները իրենց ըրին որ Ստամբուլը զէջ գիւրբ մըն է, ու իրենք կ'ուզեն կարգաւոր պէս զի իրենք իրենց համար դատուել կարող ըլլան»։ Իմ Ստամբուլի տղոց վարժարանի սովորական պէս կը մնայ։ Ու նիմ անիկայ՝ որուն երկար ատենէ ի վեր կը փափաքէի — վարժարան մը քաղաքին Ստամբուլի մէջ։ Եւ անոնք որ քեզի աւելի մեծ աղքատութիւն մը բանեցնելու անոնց վրայ, որովհետեւ անոնք բոլորովին իմ կառավարութեան տակն են, ու տուններուն մէջ ունեցած հակառակ աղքատութիւնն ալ քեզ է։

ՏՆԿԵՐԵՆԵՆԵՆԵՆ

ԱՅԿԱՌԻ ԾԱՌԵՐ ԲԱՆԻՖԻԿԱՆՏԻ ՄԵԶ

Սեր վերջին թուոյն մէջ համառօտ պատմութիւն մը ըրինք Քալիֆորնիայի (Վերիֆայի ոսկիի նահանգին) մէկ ահագին ծառին վրայ: Ըն յօդուածը հրատարակուելէն ետքը Վերիֆայէն օրագիր մը առինք որուն մէջը նամակ մը հրատարակուած էր Քալիֆորնիա ճամբորդութիւն ընող մէկէ մը, որ չէ թէ միայն ան ծառին վրայով բոլորը սուսանները կը հաստատէ, հապա նա և ասոր պէս ծառերու անտառի մը զարմանալի պատմութիւնը կ'ընէ, որ ինք տեսեր է, և որոնց ամէնն ալ մեր պատմածին մօտերը բուսած են: Ըստ անտառը Սպանիերէն Սիլբո «Ել-Լոս» (ձիւնոտ լեռ) կոչուած լեռներուն վրայ է: Սան Ֆրանչիսկոյին 200 մղոնի չափ հարաւային արեւելեան կողմը: Ինքնը աս ծառերուն բուսած կողմը ծովին մակերևոյթէն 4,500 ոտք բարձր է:

Քիչ մը գետնի վրայ գրեթէ 100 մեծ ծառեր գտնուած են, ու նաև անհամար ուրիշներ ալ ամէն աստիճանի մեծութեամբ:

Ըստ ան մարդուն անոնց մէկ քանիներուն վրայ ըրած պատմութիւնը: Պանգոկ մը շինուած է հոն տեսնելու գացողներուն հանգստութեանը համար, ու աս տեղին մօտենալու ատենը ճամբորդի մը տեսած առաջին բանը երկու ծառեր են, իրարմէ քիչ հեռու, ամէն մէկը 300 ոտքի չափ բարձր է:

Ընկէ կը մտնէ ճամբորդը պանգոկին քովը եղած մեծ վրան (շարք) մը, ու հոն ծառի մը ահագին կոճը կը տեսնէ գետնէն 7 ոտքի չափ բարձր կտրուած, ու վրանին դուրսիդին անոր մօտիկը գետինը պառկած ծառին ահագին կոճին վարի մասը, որուն վերի ծայրը 26 հատ ոտքերէ քանդուխով կ'իլուի: Ծառին կտրուած տեղը 30 ոտք տրամագիծ ունի: Ըստ հողէն դուրս մնացած կոճին վերի ծայրը, որն որ տակաւին կը կենայ, հարթ տաշուած ու եղբոր կարգ մը նստարաններ շինուած է, ու հեղ մըն ալ խուժ մը երաժիշտներ նուագեցին հոն 50 անձանց ներկայութեանը, որոց ամէնն ալ կոճին վերի ծայրը նստած էին:

Ընտանին մէջէն ճամբայ մը շինուած է, որն որ հոն տես գացողը իր մէջն ամէն մէկ մեծ ծառերուն կը տանի: Ընոնց ամէնն ալ անուն ունին, ու անուններն ալ թիթեղէ տախտակներու վրայ գրուած ու կոճերուն վրայ դառնուած է: Ըստ շին ծառը որ տեսնելու գացողը կը հասնի պանգոկին քովը, ըն անցին երթալէն ետքը «Լանաֆորմէ Լոս» կը կոչուի: Ընոր մէջ պարապ է ու մէջի բացուածքը 40 ոտք բարձր ու 17 ոտք լայն է, ծառին բոլոր շրջապատը 80 ոտք ու բարձրութիւնը 300 ոտք է:

Ըսոր ետեւէն «Էլ-Էլ Նիւրի» կոչուած են. ասոնք իրեք հատ են որոնք գեղեցիկ համեմատութիւնով մը մէկ արմատէ մը բուսած են, գրեթէ 300 ոտք բարձրութեամբ, որոնց ամէնէն վարի ճիւղը գետնէն 200 ոտք բարձր է:

Ըսոնց ետեւէն կու գան «Էլ-Էլ Լոս» և «Էլ-Էլ-Էլ» կոչուածները, անկէ «Էլ-Էլ-Էլ» կոչուածը, որն որ անտառին մէջի ամէնէն մեծ եղող ծառն է: Ըսիկայ 350 ոտք բարձր է ու 107 ոտք շրջապատ ունի: Թիւ որ ասիկայ տախտակ կտրուի, մեծ նաւ մը լեցուելու չափ բաւական տախտակ կ'իլէ:

Ընջար է մեղե աս անտառին մէջի ամէն ծառերուն անունները տալ: Ըստոնցմէ մէկին որ «Լանաֆորմէ Լոս» կը կոչուի, քանի մը տարի առաջ գետնէն 116 ոտքի չափ բարձրութեամբ կեղեք վայելէ հանեցին: Ըս կեղեք որ միջին հաշիւով 11 մասնաչափ հաստութիւն

ունէր՝ թէև քանի մը տեղերը 2 ոտք էր հաստութիւնը, մեծ կտորներ վար առնուեցաւ ու Ընգղիա տարուեցաւ, ու որ նորէն իրարու քով գրուելով ճիշդին տոր որ էր բնականաբար ծառին վրայ, տակաւին անանկ կը կենայ Ընտոնի մօտ եղող Ըսակի Պալատին մէջտեղը:

Ըս ծառերէն մէկ ուրիշը «Էլ-Էլ» կոչուած, քանի մը տարի առաջ հովիւ փոթորիկէ մը գետինը զարնուեցաւ. ու անոր 300 ոտքը հիմա գետինը պառկած է, ու մէջը պարապ ըլլալով գունդ մը զօրքեր կրնան անոր մէջէն մէկ ծառէն մէկալը երթալ: Սեր յիշած ճամբորդը անոր մէջէն անցած ու ծառի մը դուրս ելած է՝ ուրիշ որ ոտ (պոստ) մը ելած էր:

Ըսյց աս ամենուն վրայ ամենէն մեծ զարմանք մեր վերջին թիւին մէջ պատմած ծառերնիս է, որուն մէջէն շարունակ մէկ ծառէն մէկալը ձիւնէ կ'անցնին տես գացողները:

Ըսյն ճամբորդը ինք ալ անցեր է մէջէն, և ուրիշներուն շարունակ անցնելը տեսեր է: Ըս ամենէն մեծ ծառերուն մէկին ամենէն լայն տեղէն կտրուած տախտակ մը բաւական է Պալատիայի ու Վ. պոլոյ մէջ տեղը ձգուած կամուրջին երկայնութեանը մինչև կէսը բոլոր լայնութիւնը ծածկել:

Ընանկ հաշիւ եղած է թէ աս ծառերուն ամենէն մեծը քիչէն քիչը 3,000 տարուան հին է: Ըսրեմ անոնք կային Սոլոմոնի տաճարը շինած ժամանակը. ու անոնք շատ տարօք էին երբ որ Յունաց կայսրութիւնը ինկաւ, ու Սոլոմոնի տաճարը կտրուեցաւ Կոստանդնուպոլոյ տիրեց:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՆԻ ՊՕԼԻՍ
Յունուար 11, 1860:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ. Կոստանդնուպոլսի ու Երբիանուպոլսի մէջտեղը հեռադրական հաղորդակցութիւնը նորէն հաստատուեցաւ, որ ընդմիջած էր տընկուած գերաններէն քանի քանիները հովերէն ինկած ըլլալով, ու անկէ ալ թղթատարով փրկուեց ու Ընդմիջ: Ըս հեռագրական գիծը որ Տարտանէ, Կէլիպոլու, Սաքը ու Օմիւռնիա կ'երթայ, նորէն բանելու վիճակին մէջն է:

ՈՒՍՏԱՆ. Ընկանթ հէրալտ լրագիրը հետեւեալը ընդունած է իր Օտեսայի թղթակիցէն:

Չինաց կառավարութիւնը ծանուցադիր մը ուղղեց Փետրուարի 1-ին լիճին, որուն մէջ կը պահանջէ թէ Ըմուր գետին վրայ եղած ան բոլոր երկիրը որ հիմա Ռուսիան գրաւած է, անմիջապէս պարպուի, ինչու որ երկնային վիճաբանութիւնէն (Չինաց կայսրէն) օրինաւոր իշխանութիւն մը տրուած չէ աս երկիրը գրաւելու: Ըս լրագր բերող թղթաբերընաւ կ'իմացնէ որ Ռուսիայի փէթին խրկած Գեպարը Տիկոնութեան տակ գրուած է:

Յիշեալ ծանուցադիրին մէջ պահանջուածին Ռուսիայի կառավարութեան տուած մի միայն պատասխանը հրաման մը տան էր որ 60,000 զօրքէ բանակ մը ժողովուրդ Օրէնպուրկի և Իրքուցքի կառավարութիւններէն, որ առանց ատեն անցնելու պիտի խրկուի Մանչիւրիա: Չինաց սահմանադրութիւնը: Բանակին մէկ բաժինը, 20,000 պատերազմողով Ըմուր գետին ճամբայ ելած էին Քոնստանդնուպոլսի գրաւելու, անանկ որ աս արշաւանքին համար պահոված ըլլայ բանակին ճամբան: Օտեսայի մէջ խօսք մը կը պտտէր թէ արդէն աս բաժինէն խուժերը վերջի յիշած երկու տեղերնիս գրաւած են:

Ճէնէրալ Սուրալիէֆը իր հրամանին տակ պիտի ունենայ 80,000 կանոնաւոր զօրք, բաց ի Քաղաք ու Թաթար անկանոն զօրքերէն, որ երբ պահանջուի կրնայ 60,000-ի հասցնել: Ռուսիան ստոյգ է որ որոշած է բուռն զօրութեամբ գործել այս արշաւանքին մէջ:

Ճէնէրալ Տեղակալ Խաթաբեֆը որ Կովկասեան բանակին ձախ թեկն կը հրամայէ, ու Ընկ Ըմուր բռնողն ալ նոյնինքն է, այն բանակին ալ թեկն հրամայող անուանեցաւ: Ճէնէրալ Խաթաբեֆը իմացուցած է որ Կովկասեաններուն զէմինչ և իցէ զործողութիւն մը չպիտի սկսի, մինչև որ Քուկասի ու Լապայի գաշտին բոլոր Խալաֆական ժողովուրդը գուրս չձամբուի: Ըսոր հետեւութիւնն է որ Քաղաք և Քալաթա ցեղերը որ զաշտը կը բռնակին՝ Տաճկաստան գաղթելու հրամայուեցան, որ եթէ չերթային մինչև գարուն, բոլորն ալ Մանչուրիա (Չինաց Սահմանադրութիւն) պիտի խրկուէին: Ըսիկայ՝ ան երկու ցեղին հաղարաւորներէն ձեր մայրաքաղաքը (Վ. պոլս) բազմաթիւ հասնողներուն պատճառը կը բացատրէ:

Ռուսիայի Մեքէ ըսուած գերիններուն ազատութեան խնդիրը աս հիմակուան ատեն շատ կեղծ գրգռութիւն պատճառած է Փետրուարի մէջ: Ընդունականներուն Երեսփոխանները կը պահանջեն որ թոյլտուութիւն ըլլայ իրենց որոշում ընել անանկ խնդրի մը վրայ որ մեծապէս իրենց շահուն կը վերաբերի: Հետեւապէս կ'ուզեն խորհրդակցութեան յանձնաժողով մը կազմել, ու աս պահանջները կ'ընեն անանկ ոճով մը որ վախ կը պատճառէ կառավարութեանը թէ ասիկայ միանկ սկսելու կէտ մըն է, ու թէ որ պահանջուածին հաւանութիւն տրուի, ուրիշներ ալ պիտի ընեն:

ԽՍԱԼԱՍ. Տեղակալ մը հրատարակուած է Ռուսիայի ազգային ժողովին անդամներէն Վ. Պետրովիչի զբոսած ըլլալով Պապին աշխարհական իշխանութեանը վրայ: Ըս տեսարանին բոլոր նպատակը՝ որ բաւական եռանդով ու բացայայտ գրուած է՝ ցուցնել է նախ թէ Վաթիկի Տեղութիւնները իրաւունք չունին ստիպելու Խալաթի ազգը՝ կամ անոր որ և իցէ մէկ մասը, որ Պապ մը պահէ իրենց Երեսփոխանի օգուտին համար. երկրորդ թէ Երեսփոխանի շահը, ոչ պակաս քան Քաթոլիկ կրօնքին ծանր կերպով փաստուած են հոմալի Պապին աշխարհական իշխանութեանը շարունակութիւնը. ինչու որ արդեւ է բուն իսկ Խալաթի զոյրութեանը իրեւ ազգ մը՝ ու յաւիտեան պիտի ըլլայ անով բոլոր Երեսփոխանի ժողովուրդին մեծ վրանդ ու անհանգստութիւն ըլլալով: Իր փաստը կը վերջացնէ մէկ առաջարկութիւն մը ընելով որ ոչ նոր է ու ոչ ալ իր հեղինակութիւնը՝ թէ Պապին իշխանութեանէն զատուած երկիրները և հոմալի վիճակները պէտք է որ Խալաթի թագաւորութեան կամ Խալաթի թեմի կցուին, ու թէ հոմալ իրեւ ազատ ու «չեղբացեալ» քաղաք մը, բուն իր մէջ քաղաքացւոց անկախ իշխանութիւններով կառավարուած շարունակէ Քահանայապետական բնակութեան տեղին ըլլալու. Պապը իր գերազնի շքեղութիւնը ու իր պալատականներուն ու կարտիններուն խումբերունը և այլն պահպանելու համար՝ բոլոր հոմալի քահանայ Քաթոլիկ ազգերուն կամաւոր օգնութիւնով պահուի: Երեսփոխանի Գալուստ բոլոր անոր անգամներուն հասարակաց ստացուածքը ըլլալու է ու Խալաթի վրայ այնուհետեւ ալ աւելի տուրք մը գրուելու չէ աս պատճառով զօրութեան անոր բայց եթէ ստիպուէ անոր տալով պալատ մը ու երկեղեցի մը՝ Վատիկանն ու սուրբ Պետրոսը: Բնաւ մէկ Պապական նորոգութիւն մը չկրնար բնաւ հաշտեցնել Պապը իր հպատակներուն հետ: Մէկ սոսկական կարգադրութիւն մը՝ որուն կարտինալ Ընթոնիլլին կրնայ զիջանի իր ընկերակիցներուն հետ փառքի Քոնկրէտին մէջ,

պիտի նորէն հաստատուեալ կարող ըլլան Պապական իշխանութիւնները Պոնտիֆիկատի Ռիֆորմի կամ Ռաֆֆորմի մէջ: Ընդունական Խալաթի անկախութիւն մը առաւ Վիշգահուոր կառավարիչ Պոնտիֆիկատին իշխանութեանը տակը: Թոքաբանայի ընդգիծութեան արդիւնքը խնդիրն նորէն խորհրդածութիւնն եղաւ: Սալֆանիօրի ու Պոնտիֆիկատի իրարու հետ անհանգստանալու մօտենալ կէտերուն վրայ միաբանեցան:

1. Տանձնարարեալ Պոնտիֆիկատին վերջին զաւանդներուն (Կեդրոնական Խալաթի) ընդհանուր կառավարիչի տիտղոսը պիտի առնէ ու անոր բարձր պաշտօնը պիտի վարէ:

2. Թոքաբանայի ու Ռոմանիայի Իթալիաններուն կառավարիչները ամէն մէկը իրենց յատուկ պաշտօնը պիտի պահէ, ան բոլոր կարողութիւններով որ ազգային ժողովները իրենց տուեր են, միայն հետեւեալ չափաւորութիւններով:

3. Ընդհանուր կառավարիչն է մի միայն իշխանութիւնը որ կը միացնէ երկու կառավարութիւնները իրարու հետ ու Սարտենիային հետ:

4. Միացեալ բանակին բարձրագոյն վարչութիւնը անոր կը վերաբերի, ընդհանուր հրամանատարին հրամանները իրմէ կը տրուին:

5. Ընդհանուր կառավարիչին կ'իշխայ բարձրագոյն վարչութիւնը Երեսփոխանի Գործոց, ինչպէս որ նաև Գեպարական յարաբերութիւնները որ երկու միացեալ կառավարութիւններ կրնան հաստատել Երեսփոխաններուն հետ, որպէս զի Իիւմանթի հետ միութիւնը յառաջ տանին:

Փարիսին անվարկութեամբ միացուց Ռոմանիան ու Պոնտիֆիկատը Իթալիանները, մէկ կառավարութիւն մը կազմեց ամենուն համար ու կառավարիչ պաշտօնը ընդունեց: Խալաթի մէջ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ: Փարիսին կը համարէ թէ անոնք Սալֆի Տանը (Սարտենիայի թագաւորին) յատկացած են, որուն կը վերաբերին ազգային կամքին ու ժողովը:

ՊԱՍԵՆԱ. Մատրիտ, Գեկտեմբեր 10-ին հետեւեալ պաշտօնական լուրը հրատարակուեցաւ:

Բանակ, Երկրորդէր, Գեկտեմբեր 9 իրիկուան:

Ըս առտու թշնամին կատաղաբար յարձակեցաւ մեր ամրութիւններուն վրայ բայց սաստիկ հոմալուեցաւ մեր պահպան զօրքերէն ու քաշուեցաւ ան ձորերուն մէջ որոնց վրայ կը նայի աս ամրութիւնները: Թշնամին ան տեսնելու ընկաւ, բայց երկրորդ բաժինին 10,000 մարդով առաջապահ զօրք պէս ծառայելով նորէն վրանին յարձակում եղաւ ու ետ քշուեցաւ: Սորոգեցիները կորսնցուցին 300 սպանուած ու 1,000 վերաւոր: Պաշտօնացւոց կորուստին ամենէն մօտ թիւը 30 պաշտօնակալ ու 280 մարդ վերաւորուած ու 40 սպանուած:

Մատրիտ, Գեկտեմբեր 8. — Պաշտօնական կառավարութիւնը հրաման տուաւ 50,000 զօրք ժողովելու Յունուարի մէջ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
ԱՒԵՏԱԲԵՐ

Որովհետև ուրիշ տարի մըն ալ վերջանալուն մօտերը հասած է, բոլոր Տաճկաստանի մէջ եղող մեր բարեկամներէն կը խնդրուի որ մասնաւոր ջանք մը ընեն մեր ստորագրողներուն թիւերը աւելցնելու: Համարուած ենք որ շատ քիչ ջանք մը ընելով հիմակուան թիւը կրնայ կրկնել ըլլալ: Սեր կանոնն չէ ձեր Երեսփոխանի իրիկ ու իցէ մէկու մը: Ստորագրութեան գինը շատ պղծաբան գուժար մըն է և կը յուսացուի որ մեր օրագիրը կարգաւոր փափաքողները կրնան պահանջուած գումարը վճարել:

Մեծ ստիպմամբ կը խնդրենք որ անցեալէն պարտք ունեցողները շնորհք ընեն վճարել առանց ուշացնելու, և ամէն մէկ ստորագրող ջանան մէկ երկու ուրիշ ալ ստորագրել տալ:

Ըստ հետեւ ստորագրութեան գինը պիտի ըլլայ մէկ տարուան համար 39 ղուրուշ. մէկ թիւթը 1½ ղուրուշ:

Վ. պոլս. «Եր» 25, 1859: